

BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA

**2022. évi
munkabeszámolója**

Tartalom

1.	Helyzetértékelés és kiemelt szakmai feladatok	3
1.1.	Szakmai mutatószámok.....	7
2.	Budapest Főváros Levéltára 2022. évi szakmai munkabeszámolója munkaterületenkénti bontásban.....	9
2.1.	Kutató- és ügyfélszolgálat.....	9
2.2.	Gyűjtőterületi feladatok.....	10
2.3.	Rendezés, raktárrendezés	11
2.4.	Hagyományos és adatbázis alapú segédletkészítés	12
2.5.	Állományvédelem, digitalizálás	13
2.5.1.	Iratrestaurálás	13
2.5.2.	Digitalizálás	14
2.5.3.	Mikrofilmezés	15
2.6.	Digitális szolgáltatásaink fejlesztése.....	15
2.7.	Elektronikus levéltári feladatok.....	16
2.8.	Tudományos tevékenység	16
2.9.	Közművelődés.....	16
2.10.	Marketing, kommunikáció	17
2.11.	Levéltár-pedagógia, oktatási tevékenység.....	18
2.12.	Együttműködések, nemzetközi kapcsolatok.....	19
3.	Budapest Főváros Levéltára 2022. évi munkaterve végrehajtásának keretei	19
3.1.	Költségvetés	19
3.2.	A BFL humán erőforrás ellátottsága, szervezeti kérdések	19
3.2.1.	Személyi ellátottság	19
3.2.2.	Munkaszervezés	20
3.2.3.	Munkatársaink intézményen kívüli szakmai szerepvállalása	20
3.3.	Épületüzemeltetés, infrastrukturális háttér – kiemelt fejlesztések.....	20
3.4.	Pályázati források bevonása	22
4.	Mellékletek.....	22
1–5.	melléklet: Ellenőrzött szervek, jóváhagyott iratkezelési szabályzatok és selejtezési jegyzőkönyvek	22
6–7.	melléklet: Gyarapított iratok	22
8–16.	melléklet: Rendezésre és selejtezésre, raktárrendezésre került iratok	22
17–21.	melléklet: Segédletezésre került iratok.....	22
22–26.	melléklet: Restaurálásra előkészített, illetve restaurált iratok	22
27–36.	melléklet: Digitalizálásra előkészített, digitalizált, illetve digitalizálást követően ellenőrzött iratok....	22
37–38.	melléklet: Mikrofilmezésre előkészített és mikrofilmezett iratok	22
39.	melléklet: A BFL 2022. évi rendezvényei.....	22
40.	melléklet: A BFL 2022-ben megjelent kiadványai	22

1. Helyzetértékelés és kiemelt szakmai feladatok

Budapest Főváros Levéltára (BFL) 2022. évi munkatervének elkészítése során nem hagyhattuk figyelmen kívül, hogy az előző két év minden tekintetben rendhagyó időszak volt az intézmény életében. A koronavírusjárvány okozta veszélyhelyzet, illetve az ebből fakadó nem tervezhető munkaszervezési feladatok alapvetően befolyásolták az előző, 2021-es évre tervezett feladatok végrehajtását. Ennek következtében – mint az a 2021. évi munkabeszámolóból kiderül – sok tervezett feladatot nem, vagy csak részlegesen tudtunk megvalósítani, illetve – elsősorban az otthoni munkavégzés keretében – sok nem, vagy csupán kisebb mértékben tervezett feladatot pedig elvégeztünk. Egyre nagyobb mértékben tértünk át a digitális infrastruktúra aktívabb alkalmazására. Itt hangsúlyosan a levéltári adatszolgáltatás (ügyfélszolgálat) elektronikus útra terelését kell megemlítenünk, valamint a közművelődési programjaink és a nyilvánosság előtti megjelenéseink átalakulását emelhetjük ki, az on-line és hibrid (streamelt) rendezvények hangsúlyossá válását.

A 2021-ben kényszerűségből elmaradt feladatok elvégzését 2022-re újólapon beterveztük; s mindazon fejlesztéseket, újításokat, amelyek kiállták az idők próbáját, 2022-ben is megtartottuk, alkalmaztuk – ezek például az otthoni munkavégzés jól meghatározható esetekben történő ideiglenes engedélyezése; az ügyfélszolgálati feladatellátás elektronikus formáinak megtartása, preferálása; a modern kommunikációs csatornák hangsúlyos használata.

Annak ellenére, hogy a járvány a 2022. évi munkaterv megfogalmazásakor még korántsem ért véget, számos munkatársunk – szerencsére nem súlyosan – betegedett meg az év folyamán COVID fertőzésben.

A BFL 2022. évi munkatervét az intézmény – a főigazgató 2018. évi, fenntartó által elfogadott pályázatán alapuló – középtávú, tanulmány formájában is közzétett, 2023-ig terjedő időszakokra szóló stratégiai fejlesztési tervében megfogalmazottakhoz illeszkedett.¹

Az alábbiakban a 2022. év kiemelt szakmai feladatait gyűjtöttük össze. A kiemelt feladatok szövegbeli sorrendje nem tükröz rangsort az egyes feladatok között. A kiemelt feladatok adatai megjelennek az egyes munkaterületekről írottaknál, azonban tartalmi részletezésüktől – az ismételtek elkerülése érdekében – ott eltekintünk.

Budapest monográfia munkálatai / Budapest150 programsorozat

2021 tavaszán részletesen kidolgoztuk a főváros egyesítésének 150. évfordulójára tervezett monográfia tervét, majd megtörtént a szerkesztők–lektorok kiválasztása, a szerzők felkérése, illetve a szükséges megbízási szerződések megkötése. 2022-ben a szerzőkkel történő együttműködésben a monográfia egyes fejezeteinek felépítésére vonatkozó elvek kialakítására, valamint a kötet grafikai tervezésére került sor. A szerzők két workshop keretében mutatták be munkájuk állását; ami az első félévben a fejezetek megtervezését, illetve a még szükséges forrásfeltárást, szakirodalmi gyűjtést foglalta magában, a második félévben pedig megindult a szövegalkotás folyamata. A szerzőket a többnyire a BFL munkatársaiból álló szerkesztőgárda folyamatosan segítette. A két workshopra 2022. május 10-én és december 13-án került sor. Az elhangzott referátumok alapján tarthatónak látjuk a szerzői szövegek ez év tavaszán történő leadását.

Az év során megkezdődött a Budapest150 programsorozat további BFL által szervezett elemeinek megvalósítása is. Ezeket csak címszavakban ismertetve elmondhatjuk, hogy a 2022. év közművelődési és tudományos programjait az évfordulóra történő felkészülés jegyében szerveztük meg. A Budapest150 keretében került sor a Chochol Károly fotóművész Levéltárunkba bekerült gyűjteményéből összeállított *A budapesti rakpart – A főváros arcai c* kiállítás megszervezésére. Ennek megnyitóját a novemberi

¹ Kenyeres István: Budapest Főváros Levéltára stratégiai fejlesztési terve, 2019–2023. In: Levéltári Szemle, 69. (2019) 3. sz. 5-34. https://library.hungaricana.hu/hu/view/LeveltariSzemle_69_2019/?pg=222&layout=s

levéltári napunkhoz időzítettük, amelyen *Vizuális várostörténet* címmel sikeres konferenciát tartottunk. Ősszel indítottuk újtára nőtörténeti előadássorozatunkat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Nőtörténeti Kutatócsoportjával együttműködésben, valamint több várostörténeti kiadványt is megjelentettünk, illetve megkezdtek több kézirat közzétételre való előkészítését. Ez utóbbiak a 2023-as emlékévkben jelennek meg. Fejlesztettük a Lakás–Történet honlapot, valamint a Budapest Időgépet.

Budapest Időgép fejlesztése (<https://hungaricana.hu/hu/budapest-idogep/>)

A Budapest Időgép, amely közel egy évtizede indított hosszú távú projektje a BFL-nek 2022-ben több forrás bevonásával alapvető megújuláson ment keresztül.² E források között kiemelten kell említeni a Budapest150 programsorozat keretében a főváros által az időgép fejlesztésére és tartalombővítésére biztosított összeget, valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatását, amely elsősorban az Időgépnek helyet biztosító Hungaricana Közgűjteményi Portál megújítására biztosított lehetőséget.

A Hungaricana esetében kevésbé látványos háttérfejlesztések történtek, amelyek a biztonságos működést teszik lehetővé (szoftveres fejlesztések, adminisztrátori felület megújítása, funkcionalitásának bővítése). Az Időgép esetében viszont teljeskörű strukturális megújításról beszélhetünk. Új, egységes, komplex keresést lehetővé tévő térképes felület készült, amely teljes mértékben megújítja, megkönnyíti az Időgép használatát.

A fentiekén túlmenően, elsősorban az Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatásával tartalombővítésre is sor került. Építészeti tervtári és telekkönyvi iratok tartalombővítése, az új tartalmak georeferálása és online közzététele készült el. Az NKA-pályázat részét képezte az Építési Ügyosztályok Tervtárában (XV.17.d.329) található tervek alapján az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karán készült 30 darab 3 dimenziós digitális épületmodell illesztése és közzététele a Budapest Időgépen. ez magában foglalta a közzététel technológiájának kidolgozását és a modellek publikálását az Időgép Budapest150 program keretében megvalósult rendszerfejlesztéséhez kapcsolódóan.³

Tágabb értelemben az Időgéphez kapcsolható, hogy 2022-ben NKA pályázatot nyertünk „Innovatív, új szolgáltatások kidolgozása, gyakorlati bevezetése” címmel a kutatók munkáját segítő tutorial videók elkészítésére az alábbi két témában: Budapest Időgép használata és a Budapest Főváros Levéltárában őrzött tervtári anyag kutatásának segítése. A videókat 2023-ban készítjük el.

Heller Ágnes hagyatékának bemutatása / Budapesti Iskola Archívum-projekt

A 2021–2022. év egyik nagy sikerű fővárosi támogatású intézményi projektje volt Heller Ágnes filozófus 2020-ban a BFL-be került hagyatékának feldolgozása és bemutatása. A „Budapesti Iskola Archívum projekt” keretein belül az idei évben elkészült a [Heller Ágnes életét bemutató virtuális kiállítás](#). A BFL Youtube csatornájára magyar felirattal felkerült a „Budapesti Iskola projekt” 2021. novemberi nemzetközi programjának (John Grumley előadásának) vágott és magyar felirattal ellátott videója. Önéletrajz és filozófia – Tanulmányok Heller Ágnes emlékére címmel 2022-ben Kis-Jakab Dóra és munkatársunk, Szücs László Gergely szerkesztésében megjelent kötet a 2021-ben Heller Ágnes tiszteletére rendezett konferencián elhangzott előadásokból készült tanulmányokat tartalmazza.

A projekt további eredménye, hogy 2021/2022-ben több a Budapesti Iskolához kötődő értelmiségi kereste meg a BFL-t, hogy hagyatékát, iratait a levéltárban szeretné elhelyezni. Közülük 2022-ben Sziklai László esztéta, a Lukács Archívum volt igazgatójának hagyatéka került a levéltárba. Vajda Mihály filozófus az év végén jelezte iratátadási szándékát, amelyet reményeink szerint 2023-ban vehetünk át.

² Bővebben ld.: <https://turizmus.com/utazas-kozlekedes/megujult-a-budapest-idogep-tortenelmi-setat-tehetunk-a-virtualis-fovarosban-1185014>

³ <https://budapest.hu/Lapok/2023/elerheto-a-megujult-budapest-idogep.aspx>

Elhallgatva – A háborúban megerőszakolt nők emlékezete projekt

2022-ben is kiemelt feladata volt a BFL-nek, hogy a fővárosi önkormányzat által felvállalt emlékmű-állítás köré szervezett komplex projekt technikai hátterét (www.elhallgatva.hu honlap és facebook-oldal <https://www.facebook.com/haborukbanmegeroszakoltnok/>) és tudományos részét (előadások, kiadványok, emlékgyűjtés) koordinálja.

A nők elleni háborús erőszak társadalmi megítélésének és az emlékezetpolitikai konszenzus formálásának céljából Budapest Főváros Önkormányzata szakmai és civil szereplők bevonásával indított több pilléren álló projektet, amelynek végső célja, hogy a háborúban megerőszakolt nők méltó emlékhelyet kapjanak a magyar fővárosban.

A 2022. márciusában „*Elhallgatva, A háborús erőszak története és megjelenítése*” címen a BFL kiadásában megjelent kötet az emlékműállítás előkészítő fázisáról ad képet, közreadja a Budapest Főváros Levéltárában elhangzott történelmi, művészettörténeti, filmtörténeti és pszichológiai előadásokat, kiegészítve neves külföldi szakemberekkel és köztéri művészettel foglalkozó művészekkel készített interjúkkal.

„Az írott kulturális örökség megőrzése és védelme” – közép-európai együttműködés állományvédelmi tapasztalatcsere és veszélyhelyzeti protokoll kidolgozása érdekében

2022-ben [lezárult](#) a BFL vezetésével indított és a Visegrádi Alap (Visegrad Found) által támogatásban részesített projekt, amelynek alapvető célkitűzése volt, hogy összefogja Magyarország, Lengyelország, Csehország és Szlovákia közgyűjteményi területen érdekelt állományvédelmi szakembereit, elősegítse a szakmai kapcsolatok elmélyítését, biztosítsa a rendszeres tapasztalatcsere lehetőségét. A projekt eredményeként elkészült egy olyan állományvédelmi veszélyhelyzeti protokoll, amely a nemzetközi tapasztalatokra építve nyújt szakmai ajánlást a levéltárak, illetve az ágazati irányító szervek részére egyes intézményeket érintő katasztrófa-helyzetek megelőzéséhez, kezeléséhez.

A projekt együttműködő partnerei Budapest Főváros Levéltára, Szlovák Nemzeti Könyvtár (Turócszentmárton), Cseh Nemzeti Könyvtár (Prága), Varsói Egyetem Biológiai Tanszék (Varsó). A projekt eredményeit online tettük közzé öt nyelven (a résztvevő országok hivatalos nyelve mellett angolul is), segítve ezzel azok disszeminációját (<https://bparchiv.hu/statikus/deliverables>). A BFL volt a projekt szakmai koordinátora és adminisztratív lebonyolítója is egyben. A támogatási összeg 9780 euró, megvalósítási időszaka 2021. február 1. – 2022. július 31. volt.

Medgyaszay István építész hagyatékának feldolgozása

Medgyaszay István (1877–1959) építész kivételes egységben fennmaradt hagyatékának digitalizálás céljából történő átvételére az örökösökkel 2020-ban megkötött együttműködési megállapodás alapján került sor. 2021-ben megkezdtük a mintegy 3500-4000 tervlapra becsülhető szakmai hagyaték feldolgozását és digitalizálását. Munkánkkal megismerkedve az örökösök 2021 tavaszán úgy döntöttek, hogy a jelentős tervanyagot letétként helyezik el levéltárunkban. A korábban megkezdett munkát 2022-ben is folytattuk 625 tervlap konzerválásával és digitalizálásával, az albumokról 464 digitális felvétel készítésével, valamint a feldolgozás (rendezés, adatbázisépítés) folytatásával. Munkatársaink részt vettek a Medgyaszay István építészetéről a bécsi Ringturban megvalósult kiállítás rendezésében és az azt kísérő katalógus elkészítésében, amely főleg a hagyaték részét képező tematikus albumok már digitalizált állományára épült. A kiállítás 2022. július 15-től szeptember 16-ig volt látogatható Bécsben⁴,

⁴ <https://epiteszforum.hu/medgyaszay-es-beccs-ujra-egyutt>

majd a kiállítási anyag Budapesten is bemutatásra került a FUGA Budapesti Építészeti Központban.⁵ A német-angol nyelvű, igényes kivitelű katalógus nemzetközi szinten is pozitív visszhangot kapott.

E-iratátvétel mintaprojekt

A már 2020–2021-ben is tervezett munka elvégzése a koronavírus-járvány következtében – a potenciális átadó szervek oldaláról – megakadt, 2022-ben folytatódott. A BFL 2013 óta informatikai tekintetben felkészült az elektronikus keletkezett (e-born) iratok tömeges és szabványos átvételére. Az *elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről* szóló 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendelet 2017. január 1-jei hatálybalépése óta a folyamat teljeskörű szabályozása is rendelkezésre áll. Az átadás-átvételt akadályozza ugyanakkor, hogy az iktatószoftvereknek az új rendelet rendelkezéseinek megfelelő tanúsítására a meglévő tanúsítványok lejáratáig nincs szükség, így csak lassan halad az iratkezelő szoftverek fejlesztése a rendeletben meghatározott átadási csomagok elkészítésére. 2021-ben a Főpolgármesteri Hivatal iratkezelő programjából sikeresen betöltöttünk egy teszt iratátadási csomagot a hosszú távú megőrzést biztosító Preservica szoftver teszt alkalmazásába. Elektronikus iratátvételre a Főpolgármesteri Hivataltól egyelőre nem kerülhet sor, mivel összesen 9 darab levéltárárt elektronikus ügyiratuk van. A Fővárosi Törvényszékkel több egyeztetés történt, és levéltári célra alkalmas, hiteles lajstromkönyvi adatokat kaptunk tőlük segédletként is használható excel, és a teljes adatkört tartalmazó xml-formátumban. A Fővárosi Vízművek 1994. évi FB és IT-ülések jegyzőkönyvei SIP-csomaggá alakítása sok konzultáció után végre megtörtént, átadása folyamatban van. Készül továbbá az iratkezelő rendszerük felkészítése a szabványos elektronikus iratátadásra, ennek megvalósulása 2023. év elejére várható.

Sikerrel járt a hosszú ideje előkészítés és egyeztetés alatt álló első tervtári elektronikus iratátvétel is. Az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karának 2019-ben adtuk át a XV.17.d.329 Építési Ügyosztályok Tervtárának akkor rendelkezésre álló teljes digitalizált állományát. Ennek köszönhetően az építész szakos hallgatók történelmi épületekről készítettek archív tervrajzok segítségével digitális 3D modelleket. 2022-ben elkészült 30 épület digitális állománya (190 db fájl, 67 mappa 10,6 GB), amelyet átvettünk, illetve az Időgépre is feltöltöttünk.

Fontos megemlíteni, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) vezetésével 2020-ban lezárult KÖFOP projekt az MNL részére olyan elektronikus szolgáltatáscsomagot alakított ki, amelynek a segítségével a hivatali ügyek intézéséhez hitelesen, elektronikusan biztosítja a kérelmező vagy az ügyintéző szervek részére a szükséges igazoló iratanyagot. A BFL a projektben nem vett részt, ugyanakkor az elektronikus levéltári rendszer megújítása érintette az elektronikus kutatói szolgáltatásokat. Azonban mind hardver-, mind szoftverszinten a rendszer avulása a BFL-ben üzemeltetett rendszerekre nézve is komoly kockázatot jelent, főképp az, hogy az elektronikus levéltár két fő eleme, a scopeArchiv és a Preservica szoftverek supportálása nem történt meg, így a szoftverek új változataira történő upgrade sem, ami egyre nagyobb biztonsági kockázatot jelent.

⁵ <https://fuga.org.hu/fevent/medgyaszay-istvan-eletmuve/>

1.1. Szakmai mutatószámok

Működési alapadatok

	2021. december 31.	2022. december 31.
munkatársak száma	122 fő	123 fő
őrzött fondok száma	4113 db	4151
őrzött iratanyag mennyisége	36.712 ifm	37.532 ifm

Kutató- és ügyfélszolgálat

	2021. évi tény	2022. évi tény
beiratkozott kutatók száma (fő)	3176	3740
kutatói esetek száma (alkalom)	3309	3750
benyújtott kutatói kérelmek száma (db)	11351	13627
ügyfélszolgálati megkeresések száma (db)	1634	1848

Gyűjtőterület

	2022. évi terv	2022. évi tény
a BFL illetékességébe tartozó szervek száma (db)	1750 iratképző szerv	1580 iratképző szerv
ellenőrzött szervek száma (db)	54 iratképző szerv (tervezett)	53 iratképző szerv
szervlátogatások száma (illetékesség)	59 alkalom (tervezett)	92 alkalom
szervlátogatások száma (gyűjtőkör)	nem tervezhető	24 szerv, 39 alkalom
jóváhagyott iratkezelési szabályzatok és irattári tervek száma (db)	nem tervezhető	57 szerv, 62 alkalom
jóváhagyott iratselejtezések száma (db)	nem tervezhető	127 szerv, 397 db. jegyzőkönyv
kényszerselejtezés engedélyezés 335/2005. (XII.29.) kormányrendelet 64. § (7)	nem tervezhető	7 szerv 15 alkalom
átvett iratanyag mennyisége	483 ifm (tervezett)	397,9 ifm

Rendezés, raktárrendezés

	2022. évi terv	2022. évi tény
alapszintű rendezés	428,10 iratfolyóméter	219,79 ifm
középszintű rendezés	616 iratfolyóméter	926,17 ifm 381 MB
darabszintű rendezés	107,1 iratfolyóméter, 1500 terv és fotó, 500.000 fájl	130,66 ifm 9745 db terv és fotó, 367.189 db fájl
ellenőrző rendezés	335,42 iratfolyóméter	369,87 ifm 10003 fájl
raktárrendezés	1327,86 iratfolyóméter,	8109,31 ifm 6770 db hangkazetta

	2823 hangkazetta	
--	------------------	--

Segédletkészítés

	2022. évi terv	2022. évi tény
raktári nyilvántartások száma	1419,26 iratfolyóméter	2451,75 ifm
adatbázis rekordok száma	360.051 rekord	356.525 rekord
fond- és állagismertető	1588,66 ifm	1051,45 ifm

Állományvédelem

	2022. évi terv	2022. évi tény
kötetés és előkészítés	173 kötet	90 kötet
iratrestaurálás, konzerválás	3 db oklevél, 1 kötet, 1 fénykép, 1 fényképalbum, 12 db térkép, 590 tervrajz és 2489 folió	4 db oklevél, 7 kötet, 98 db térkép (18 m ²), 372 tervrajz (184 m ²), 2431 folió
digitalizálás	820 743 felvétel, 6055 terv és térkép, 1 231 070 mikrofilmfelvétel, 3591 fénykép	569.647 felvétel, 6062 terv és térkép, 1.494.533 mikrofilm felvétel digitalizálása, 3536 fénykép
tömeges konzerválás (savtalanítás)	40 000 folió	76.605 folió
digitalizált állományok ellenőrzése	4 821 681 fájl	2 781 515 fájl
mikrofilmezés	115 449 felvétel	132 870 felvétel

Tudományos tevékenység

tudományos (PhD, DSc) fokozattal rendelkezők száma	22 fő
egyéni tudományos munkát végzők száma	48 fő
munkatársak publikációinak száma	45 MTMT-ben rögzített publikáció ⁶

Közművelődés

a BFL rendezvényeinek a száma	47 rendezvény
a BFL kiállításainak a száma	6 kiállítás
becsült látogatószám rendezvényeken, kiállításokon	12.000
a BFL kiadványainak a száma	8

Oktatási tevékenység

levéltár-pedagógiai foglalkozások száma	19
levéltár-pedagógiai foglalkozásokon részt vevők száma	483

⁶

https://m2.mtmt.hu/api/publication?cond=core;eq:true&cond=published;eq:true&cond=authorships.organizations.name;any:Budapest%20%C5%91v%C3%A1ros%20Lev%C3%A9lt%C3%A1ra&cond=publishedYear;eq;2022&sort=publishedYear,desc&sort=firstAuthor,asc&page=1&size=20&fields=template&labelLang=hun&cite_type=2

2. Budapest Főváros Levéltára 2022. évi szakmai munkabeszámolója munkaterületenkénti bontásban

2.1. Kutató- és ügyfélszolgálat

A közvetlen kutatószolgálati feladatellátásban a levéltár különböző szervezeti egységeiből mindösszesen 19 fő vett részt, a háttérmunkát azonban gyakorlatilag a levéltár teljes állománya biztosította – az iratörző főosztályok mellett napi szintű háttérfeladatokat látnak el a kutatószolgálat működtetésében az állományvédelmi főosztály, illetve az E-levéltári és informatikai főosztály tagjai, valamint folyamatos támogatást biztosítanak a Gazdasági Igazgatóság munkatársai is.

Továbbra is elérhető 2020 tavaszi zárvatartás alatt bevezetett „*Hívd a levéltárost!*”⁷ szolgáltatásunk, amely a visszajelzések alapján továbbra is jól kiegészíti szolgáltatásainkat. A kutató- és ügyfélszolgálat nyári zárva tartása 2022-ben is két hétig tartott, a már megszokott augusztus végi időpontban. Továbbra is biztosítottuk kutatóink számára az Elektronikus Levéltári Portálon keresztül kutatószolgálatunkra történő beiratkozás, illetve az online irat kikérés lehetőségét.

Érdekes tendencia, hogy míg 2015–2019 közt folyamatosan csökkent a beiratkozott kutatók száma, (3142-ről 2800-ra), addig 2019 óta folyamatos a növekedés, 2021-ben 3176, 2022-ben 3740 beiratkozott kutatónk volt. (Összehasonlításképp a Magyar Nemzeti Levéltár összes kutatótermébe 3928-an iratkoztak be 2021-ben.)

A BFL-ben a kutatók által leadott kérések száma 2022-ben 13.627 db volt, előző évben 11.351. (Az MNL Országos Levéltárában 2021-ben 10.562, az összes megyei taglevéltárban 10.748 kéréslapot adtak le.) Az összevetés csak annyiban érdekes, hogy továbbra is a BFL tűnik Magyarország kutatók számára legnépszerűbb, legtöbbet látogatott levéltárának. Kutatóink legnagyobb része egy-két alkalommal keresi fel a levéltárat.

A pandémia miatt 2021-ben egy saját felhőrendszer került kialakításra (<https://felho.bparchiv.hu>), állományok megosztásának elősegítésére. 2022-ben áttértünk a kutatók és az ügyfelek által megrendelt nagyobb méretű digitális állományok (több mint 350 kérés!) felhőben történő kiszolgálására.

A levéltári törvény változása következtében a Belügyminisztériumtól kell adatszolgáltatást kérnünk, ha a kutatandó iratban előforduló személyek halálának időpontja nem ismert és ezért nem állapítható meg, hogy kiadása adatvédelmi szempontból megengedhető-e. A BM-mel való kapcsolattartás során 2022-ben 22 alkalommal kértünk e célból adatszolgáltatást.

A kutatókat munkájukban szakkönyvtár segíti. Fontosnak tartjuk a könyvtári állomány folyamatos fejlesztését részben kiadványcsere, részben vásárlás útján. Az NKA 2022-ben is 300 ezer forint támogatással járult hozzá szakkönyvtárunk állománygyarapításához. Vásárlás, ajándék vagy csere útján 810 kötettel gyarapodott a mára 58.085 kötet könyvre, 14.553 folyóíratra, egyéb dokumentumra terjedő állomány. (<https://bparchiv.hu/statikus/szakkonyvtar-allomanya-hasznalata>)

Az ügyfélszolgálati elektronikus ügyintézés során ismét egyet léptünk előre, hiszen új feladatként jelentkezett az ügyfeles ügyek Poszeidónban történő iktatásakor a személyes megkeresésekhez csatolt dokumentumok szkennelése, valamint az elektronikus megkeresések feltöltése az iktatórendszerbe. Az ügyfélszolgálati megkeresések száma 2022-ben 1871 volt, ami mintegy 12%-kal emelkedett az előző években tapasztalthoz képest (1636 megkeresés). A megkeresések mintegy felére tudtunk pozitív választ adni, ami a korábbi évek átlagának megfelelő. A hagyatéki, valamint az építési- és használatbavételi engedélyekre vonatkozó és a családfa-kutatással kapcsolatos megkeresések száma a korábbi évekhez képest még tovább emelkedett.

Egyre kevesebb a kiadott papíralapú másolat, 2022-ben már csak 1044 oldalnyi, míg a digitális másolatok száma 7979. (2021-ben még csak 6766 volt). Ez is azt mutatja, hogy bár a BFL nem

⁷ <https://bparchiv.hu/hirek/hivd-leveltarost-telefonos-segitsegnyujtas-veszelyhelyzet-idejen>

elektronikus ügyintézésre kötelezett szervezet, mégis egyre nagyobb számban intézzük ügyeinket elektronikus úton.

2.2. Gyűjtőterületi feladatok

A BFL gyűjtőterületi feladatai elsődlegesen a BFL illetékességébe tartozó 1580 közfeladatot ellátó szerv iratkezelésének ellenőrzéséhez, levéltárérett maradandó iratainak átvételéhez kapcsolódnak. Az illetékességi szervek száma az átalakulások, összeolvadások, megszűnések miatt folyamatosan változik. E feladatkörben az intézmény levéltárosi és állományvédelmi területen dolgozó munkatársai helyszíni szervellenőrzéseken mérik fel az iratkezelés folyamatát, illetve az irattárak állapotát, az ellenőrzések tapasztalatairól jegyzőkönyvet veszünk fel. 2021-ben 54 szervnél összesen 59 szervlátogatást terveztünk, mintegy 30 gyűjtőköri kiszállással együtt (magánszemélyekhez, civil szervezetekhez), ami összességében teljesült is. (Illetékességből 53 szervnél jártunk, 92 alkalommal, míg 24 gyűjtőterületi szervél 39 alkalommal jártak munkatársaink.)

Az iratkezelés szabályszerűségét van hivatva biztosítani az egyes iratképzők iratkezelési szabályzatainak és irattári terveinek levéltári véleményezése, illetve a jogszabályban biztosított esetekben az egyetértési jog gyakorlása. Az előző évekhez hasonló mennyiségben, 57 szervtől 62 alkalommal kaptunk iratkezelési szabályzatot egyeztetésre, véleményezésre.

A levéltárhoz jóváhagyás végett megküldött iratselejtezési jegyzőkönyvek száma 397 darab volt, mely 127 szervtől érkezett be. Tekintve szerveink számát (1580) ez nem túl nagy mennyiség, annyi bizonyos, hogy a rendszeres éves selejtezés az iratképzőknél nem gyakorlat, bár nyilván sok esetben a keletkező iratok mennyisége ezt nem is indokolja. Többfeladatot jelentett a 335/2005. (XII.29.) kormányrendelet 64. § (7) alapján történt kényszersелеjtezések elbírálása, hiszen ez esetekben alapos elbírálás és helyszíni szemle után akár maradandó értékű iratok selejtezéséhez is hozzá kellett járulni, amihez még az adatvédelmi kötelezettségek betartatása is hozzájárult. Az ellenőrzött szervek, az irattári tervek és a jóváhagyott selejtezési jegyzőkönyvek jegyzékét az 1–5. számú melléklet tartalmazza.

A BFL tavaly mintegy 480 iratfolyóméternyi (ifm) iratanyag átvételével számolt, végül 397,9 ifm maradandó értékű iratanyagot vettünk át, ebből 373,4 ifm-et illetékességből, míg 24,5 ifm-et gyűjtőterületi munka nyomán.

A kerületi bíróságoktól az elmúlt évben több jelzés érkezett, miszerint központi szándék a bírósági irattári kapacitások felszabadítása többek közt a levéltárérett iratanyagok átadásával. Ez előrevetítette az iratátvételek mennyiségének jövőbeni nagyságrendi növekedését, de 2022-ben a jogszolgáltató szervek az iratok előkészítésével nem végeztek. A gyarapított iratok jegyzékét a 6–7. számú melléklet tartalmazza.

A tavalyi évben is kiemelt feladatként jelent meg a Fővárosi Önkormányzat cégeinek összevonása kapcsán ([Budapesti Közművek Nonprofit Zrt.](#)) a jogelőd cégek irattárai sorsának figyelemmel kísérése, valamint az iratkezelés rendjének kialakítása során a levéltári érdekek érvényesítése. Az újonnan alakult szervezetekkel is felvettük a kapcsolatot, így pl. a [Budapest Brand Nonprofit Zrt.](#)-vel.

Az iskolák mellett a pedagógiai szakszolgálatokkal is szorosabbra fűztük a kapcsolatot, melyektől intézményi működési iratot is sikerült átvenni. A Csódtörvény előírt feladatokat továbbra is ellátjuk, a felszámolt gazdálkodó szervek iratai is kisebb mértékben gyarapodtak.

A gyűjtőterületi munka másik szegmense az úgynevezett gyűjtőköri tevékenység. Ennek keretében az illetékességi körön kívül eső, de Budapest területére vonatkozó források feltárása és megőrzésének elősegítése a célunk. Az e körbe tartozó maradandó értékű magániratok felderítése érdekében indította levéltárunk „[CivilArchiv](#)” projektjét. A tavalyi évben is folytattuk a fővárosi székhelyű, illetve tevékenységi körrel rendelkező civil szervezetekkel való kapcsolatfelvételt. A magániratok gyűjtése tekintetében fontos előrelépés volt, hogy 2017 óta az intézményi költségvetésben elkülönített pénzösszeg szerepel magániratok megvásárlására. A 2021/2022-es évre 1,5 millió forintos NKA támogatást is igénybe tudtunk venni, melynek köszönhetően sor került [Ráday Mihály](#) már gyűjteményünkben lévő

iratainak kiegészítésére, [Chochol Károly](#) családjától további fotók átvételére, összességében 30 fond gyarapodott 8,7 ifm.-el.

A BFL gyűjtőterületi munkáját segítik a munkatársaink által kidolgozott ún. gyűjtőterületi koncepciók, amelyek összeállítása során egy-egy szervtípusra vonatkozóan célzott iratértékelést végeztünk. A már meglévő koncepciók mellett 2022-ben elkészült az 1990 után keletkezett önkormányzati műszaki iratokra és a gazdasági szervekre vonatkozó is, véglegesítésük 2023-ra maradt.

Még 2020-ban nagyszabású felmérést készítettek a kollégáink a bíróságok elektronikus iratkezeléséről. Ennek tanulságaira építve 2021-ben egyeztetést kezdeményeztünk a Fővárosi Törvényszékkel a maradandó értékű elektronikus iratok hosszú távú megőrzési feltételeinek kialakítása érdekében. Jelentős sikernek számít, hogy a Bírósági Integrált Informatikai Rendszer (BIIR) nyilvántartási adatait a levéltár által kért formátumokban sikerült átvenni és erről megállapodás is született.

A Levéltári törvény⁸ 2022. január 1-jével hatályba lépett módosítása nyomán – amely bevezette a köziratok védelmére irányuló hatósági eljárást – Budapest Főváros Kormányhivatala Földhivatali Főosztályát intézkedési terv készítésére szólítottuk fel az előző évi szervellenőrzés során megállapított, 8280 ifm maradandó értékű és kiemelkedő jogbiztosító értékű iratanyagot (zömmel ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapiratait) érintő veszélyeztetettség miatt. Egy másik, hasonló eset is folyamatban van, mely a Fővárosi Törvényszék helytelen irattárolása következményeinek felszámolását célozza. Mindkét esetben intézkedési terv elkészítésére szólítottuk fel a szervet, a következmények a 2023. évben lesznek láthatóak.

2.3. Rendezés, raktárrendezés

Az iratörző főosztályok egyik fő szakmai feladata a levéltár őrizetében lévő iratanyag rendezése és segédletezése. A két munkafolyamat a gyakorlatban nemigen választható el egymástól, hiszen minden rendezési munkát követve, illetve azzal párhuzamosan folyik az iratanyag segédlettel történő ellátása. A rendezési feladatok egyúttal szorosan összefüggenek a digitalizálási és mikrofilmezési tevékenységgel, valamint a levéltár közművelődési (kiállítások, kiadványok készítése) és digitális tartalomszolgáltatási tevékenységével, mivel ezek megvalósíthatósága is a rendezési munkák folyamánya. A rendezési munkákat megelőzően jogszabályi előírás rendezési terv készítése, amely a rendezés és az esetleges selejtezés elveit, az elkészítendő segédlet és a munkafolyamat leírását tartalmazza.

Alapszinten rendezzük azokat az iratanyagokat, amelyeket a levéltárba történő beszállítást követően további irategységekre (fondokra, állagokra) kell osztani. 2022-ben összesen 219,79 ifm alapszintre történő rendezését végeztük el. Alapszintű rendezést alapvetően a tárgyévben vagy azt megelőzően átvett iratanyagoknál végzünk, így az iratátvétel tervezettnél alacsonyabb mértékűvel ez a mutatószám is alacsonyabb lett. Középszintre (tétel-, illetve ügyiratszinten) 926,17 ifm iratanyag rendezése történt meg, középszintű ellenőrző rendezés pedig közel 739,91 ifm anyagot érintett, mindkét esetben a tervezettnél magasabb lett az éves teljesítmény, az alapszintű rendezésnél felszabadult munkaidő átcsoportosításával. A középszinten rendezett iratanyagok esetében az adott irategyüttes belső rendje kialakításra kerül, az elkészült segédletek alkalmasak a kutató- és ügyfélszolgálati kérések kielégítésére. Elmondható, hogy a BFL iratanyagának mintegy 90%-a középszinten rendezett.

A BFL-ben az adatbázisépítés, illetve az ezzel összefüggő egyre növekvő mértékű digitalizálás és a csökkenő mértékű mikrofilmezés a középtávú stratégiai fejlesztési tervben foglaltaknak megfelelően prioritást élvez a feldolgozó munka során. Ennek megfelelően nagy hangsúlyt fektetünk irataink darabszintű rendezésére, amely előfeltétele digitalizálási/mikrofilmezési munkák elvégzésének. 2022-ben 130,66 ifm iratanyag, valamint 9745 darab terv és fénykép és 367.189 fájl darabszintre történő rendezése történt meg, emellett 369,87 ifm és 4200 terv, valamint 10.003 fájl darabszintű ellenőrző rendezésére is sor került.

⁸ A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. tv.

A rendezés során a rendezési terveknek megfelelően megtörtént a selejtezendő iratok kiemelése. 2022-ben – részben a 2021-ben megkezdett selejtezések lezárásaként – 386,54 ifm iratanyag selejtezés alá vonása történt meg, ami végül ténylegesen 39,96 ifm selejtanyagot eredményezett.

Folytattuk az elmúlt évben megkezdett állományrevíziót a BFL legkutatottabb iratanyagában, az Építési Ügyosztályok Tervtárában (HU BFL XV.17.d.329). A több évre tervezett folyamat második üteme 2022 augusztusában, a kutatószolgálati zárvatartáshoz igazítva végeztük el. Az állományrevízió eredményeként helyreállítottuk az iratok gyakori használat miatt esetlegesen megbomlott rendjét.

A mintaállványozás, raktárrendezés során a 8109 ifm-nyi iratanyag került megmozgatásra, átrendezésre, részben a mobil állványzatra történő átalakítás érdekében.

A rendezésre és selejtezésre, raktárrendezésre került iratanyagok felsorolását a 8–16. számú melléklet tartalmazza.

2.4. Hagyományos és adatbázis alapú segédletkészítés

A rendezésekkel párhuzamosan kerül sor az irategyüttesek segédletekkel történő ellátására. A hagyományos segédletek közül 2451,75 ifm iratanyaghoz készítettünk új raktári nyilvántartást.

A középtávú stratégiai fejlesztési tervnek megfelelően kiemelt feladatként kezeltük a nyilvántartási és kutatási célból egyaránt fontos fond- és állagismertető készítését és a Levéltári Nyilvántartó Rendszerben (LNYR) történő rögzítését. 2022-ben 71 fond, illetve állag esetében 1051,45 ifm iratanyaghoz készült fond- és állagismertető. Ügyiratszintű és tételszintű segédlet 340,13 ifm iratanyaghoz készült, darabszintű segédletet pedig 54.000 fényképhez.

A BFL-ben több, mint két évtizedre nyúlik vissza az adatbázisalapú segédletek készítése. Adatbázisainkat 2015 óta adatbázis-építési utasítás(ok) alapján építjük. Az iratalapú adatbázisok mellett készítettünk személyalapú (archontológia) adatbázisokat is elsősorban a tanácsi és pártiratokból. 2022-ben 64 fondból, illetve állagból 340 ifm iratanyag feldolgozásával összesen 356.525 rekord rögzítése történt meg. Az adatbázis-építési munkák közül első helyen a hagyatéki névmutató-adatbázist emelnénk ki, amely az idén 136.588 rekorddal gyarapodott (jelenleg összesen mintegy 200.000 rekordot tartalmaz), s amely az 1973–1987 közötti központi kerületi (BÁKI) mutatókat illetően folyamatos és teljes. Az adatbázisnak ugyanis kitüntetett szerepe van abban, hogy gyorsan és pontosan megválaszolhatóak legyenek a hagyatéki ügyes ügyfeles megkeresések, melyek száma két év alatt 250-ről 900 megkeresésre nőtt.

További jelentős, 65.568 rekord rögzítését jelenti a Főfotó Vállalat 2020-ban megvásárolt Riporter osztálya fényképanyagának 2022. évben befejeződött közzétételéhez kapcsolódó metaadatolás, amely a fényképek kereshetőségét teszi lehetővé. A Hungaricana portál képcsarnokában 176.167 db egykori fényképfelvétel⁹ került közzétételre, mely az egyik legnagyobb tematikus gyűjtemény az országban.

A telekkönyvi adatbázis (XV.37.a) szeptemberre elkészült, minek köszönhetően a Hungaricana közgyűjteményi portálon 16.785 rekord, mintegy 58.000 képfájl került publikálásra. Publikálásra került Hild József Szépítő Bizottmány iratai között fennmaradt terveinek (XV.17.b.311) adatbázisa a Hungaricanán és geokódolva a [Budapest Időgép](#)en is. Az adatbázis mintegy 4000 felvételt és 836 rekordot tartalmaz, amelyekben a tervek összerendelésre kerültek a Szépítő Bizottmány IV.1207.b jelzet alatt őrzött vonatkozó irataival.

Valamennyi segédletünket – beleértve az adatbázisokat is – rögzítjük a Levéltári Nyilvántartó Rendszerben (LNYR). Az adatbázisaink adatvédelmileg nem érintett rekordjainak többsége megtalálható a Hungaricana oldalán, ahol összetett keresési lehetőségekkel, részben a Budapest Időgép felületéhez való csatlakozással szolgálják a kutatókat.

⁹

<https://gallery.hungaricana.hu/hu/search/results/?list=eyJmaWx0ZXJlJogeyJTT1VSQ0U0iOiBBlkxUX0JGTCJdfSwgInF1ZXJ5IjogImZcdTAxNTFmb3RcdTAwZjMifQ>

A Hungaricana Közgyűjteményi Portál kiemelten jelentős a BFL részére, hisz digitális tartalmaink jelentős része itt került-kerül publikálásra. Annak érdekében, hogy a BFL a jövőben maga tudja a Portál üzemeltetőjének közreműködése nélkül is digitális tartalmait és ehhez kapcsolódó metaadatait feltölteni és karbantartani, adatbázis-menedzsment felület és alkalmazás került kifejlesztésre. A felhasználói környezet lehetővé teszi, hogy egyeztetett pl. xls,xlsx, csv formátumú adatokat, valamint a levéltári iratokról készült digitális képeket tömegesen feltöltsön a levéltár. A fenti követelményeknek megfelelő felhasználói környezet a Közjegyzői okiratok részadatbázis esetében került teljes kialakításra és éles alkalmazásba vételre. A rendszer automatizált eljárással képes összekapcsolni az adatokat a levéltári iratokról készült (pl. jpg, pdf formátumban feltöltött) digitális képekkel a levéltári jelzet mező és a képfájlok elnevezésében található, a jelzetnek megfelelő karaktorsor azonossága alapján.

2022. évi fejlesztés még, hogy Portál főoldaláról megnyitható központi térképes kereső segítségével egy térképi felületen, a hozzájuk rendelt GPS-koordináták alapján megjeleníthetők és térképi navigálással kereshetők, megnyithatók az alábbi részadatbázisok tartalmi: Képcsarnok, Térképek és Építészeti Tervek, Népzenei Gyűjtemény, a Levéltári iratokon belül az Úrbéri tabellák. Így az egy településhez kapcsolódó, különböző forrásokból származó és különböző részadatbázisokban kezelt adat egy interaktív térképi felületen érhető el: <https://www.hungaricana.hu/hu/map/?layers=google-roadmap%2Cvector-data&bbox=-2865472%2C3924583%2C6527110%2C8043620>

A segédletezésre került iratanyagok felsorolását a 17–20. számú melléklet tartalmazza.

2.5. Állományvédelem, digitalizálás

Az állományvédelem területén megkülönböztethetjük a hagyományos értelemben vett restauratori tevékenységet, illetve a tömeges digitalizálást és az ehhez szükséges állományvédelmi beavatkozások (pl. konzerválás) körét. A BFL-ben mindkét terület hangsúlyos szerepet kap.

2.5.1. Iratrestaurálás

Az egyedi dokumentumok restaurálása során nagy élőmunkaigényű beavatkozást végzünk az adott irat megmentése érdekében, ami elsősorban kiemelkedő értékű iratok esetében, illetve az intézményi kiállításokhoz kapcsolódóan történik meg. 2022-ben 2431 lap terjedelemben történt ilyen egyedi beavatkozás. A restaurált iratok között található továbbá 390 építészeti terv, 18 m² térkép és 7 kötet.

A BFL restaurátorműhelyében lehetőség van a tömeges restaurálásra is az úgynevezett savtalanítási eljárás keretében, amely végzésére az ország levéltáraiban rajtunk kívül csupán az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában állnak rendelkezésre megfelelő eszközök. Rendkívül fontos, hogy 2020 után 2022-ben is támogatta az Emberi Erőforrások Minisztériuma a savtalanítási eljárás elvégzését. A nagyon költséges és munkaigényes eljárás támogatásának köszönhetően az eredetileg évente tervezett 20 ezer lapnyi dokumentum helyett a tömeges savtalanító berendezés Neschen C-900 és az egyedi savtalanításra alkalmas Bookkeeper berendezés segítségével 76.605 lap tömeges restaurálására volt lehetőségünk. A támogatás feltétele, hogy saját levéltári anyagunk mellett más, elsősorban városi és felsőoktatási levéltárak anyagát is savtalanítsuk, így a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltárából, valamint a Székesfehérvári Városi Levéltár és Kutatóintézetből érkezett 24.146 lapnyi iratanyag savtalanítását biztosítottuk.

Minisztériumi támogatásból (KIM) vásároltunk egy új Neschen lamináló gépet, a gép működéséhez szükséges javítófóliával együtt. A nagyon rossz állapotú, savas, 19–20. sz. tervrajzok restaurálásának egyetlen módja azok laminálása. A berendezéssel a Közületi Tervtár 120 tervrajzának restaurálását végeztük el.

Év végén az állományvédelmi munkákhoz szükséges anyagok megmunkálásához saját forrásból megvalósult egy üzembiztosabb és hatékonyabban működtethető ívvágógép beszerzése.

A restaurálásra előkészített, illetve restaurált iratanyagok felsorolását az 22–26. számú melléklet tartalmazza.

2.5.2. Digitalizálás

A BFL támaszkodva az állományvédelmi főosztály keretében kialakított digitalizáló műhelyre évek óta jelentős mennyiségű digitális képet készít, minek eredményeképpen 2022 év végével az intézmény több, mint 18 millió digitális felvételt őriz. Ezzel a BFL az ország egyik legnagyobb digitális adatvagyonával rendelkező közgyűjtemény.

2020 decemberében a fenntartó Fővárosi Önkormányzat céltámogatásával megvalósult műhelyfejlesztésnek köszönhetően beszerzésre került két új Zeutschel Omniscan A1 és A2 könyvszkennerek és egy Image Access WideTEK 60CL térképszkennerek. Az új térképszkennerek segítségével akár már 1,5 méter széles térképek vagy tervrajzok digitalizálását is biztosítani tudjuk, jelentősen meghaladva az eddigi 1 méteres mérethatárt. 2021-ben tovább bővítettük eszközparkunkat egy Nikon D850 fényképezőgép és hozzá szükséges objektívek, egy hidegfény Godox LED megvilágítás, valamint különböző UV- és polárszűrők megvásárlásával. Az új fotóstúdióval jobb minőségben (felbontás, színhűség) és szakszerűbben tudjuk digitalizálni az üvegnegatívokat, nagyobb méretű fotókat és a fotóalbumokat. 2022-ben digitális eszközparkunk nem bővült, a korábbi beszerzéseket azonban hatékonyan hasznosítottuk, ugyanis a digitalizálást segítő eszközállományunk modernizálása és bővítése jól láthatóan megnövelte a műhely kapacitását. Mindez szoros együttműködést követel meg az állományvédelmi főosztály és az iratörző főosztályok között, hiszen a megnövekedett kapacitás tervszerű kihasználása csak a megfelelő minőségben és mennyiségben digitalizálásra előkészített iratok rendelkezésre állása esetén lehetséges.

A digitalizálásra történő előkészítés során az iratörző főosztályok munkatársai a levéltárszakmai feladatok mellett elvégzik a kifejezett restaurátori szaktudást nem igénylő állományvédelmi feladatokat is az állományvédelmi szakemberek folyamatos támogatása mellett. A digitális állományokhoz minden esetben adatbázis is készül. 2022 évben a könyv- és dokumentumszkennerek 568.647 digitális felvétel készült el, a térképszkennerek segítségével 6062 felvétel készült, 3536 fotót digitalizáltunk és 423 audiokazettát.

Lassan végéhez érünk a BFL-ben felvételezett és illetékességi szervektől átvett mikrofilmek digitalizálásának, tavaly 1.494.533 felvétel készült el. Ennek a projektnek köszönhetően a BFL iratállományának egy jelentős része digitálisan hozzáférhető, sem az eredeti iratra, sem a kissé nehézkesen kezelhető mikrofilmre kutatói szempontból nincs szükség.

2022-ben 22.000 kép digitalizálásával, leírásával és közzétételével befejeződött a Főfotó Vállalat Riporter osztályán készült fényképek digitalizálása és közzététele is. A projektet 2020-ban és 2021-ben a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia végrehajtása keretében folytattuk, míg 2022-ben a Nemzeti Kulturális Alap miniszteri keretéből elnyert támogatás biztosította a munkálatok fedezetét. A jelenleg 177.616 ezer felvételt számláló képanyag a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon, Budapest Főváros Levéltára fotótárának digitális felvételi közt érhető el.¹⁰ (<https://gallery.hungaricana.hu/hu/BFLPhoto/>) A Főváros Tanács VB Városrendezési és Építészeti Osztályának fényképei és Klösz György fényképeivel együtt a BFL fotógyűjteményéből [180.896 kép](#) érhető el online, ezzel a BFL publikálja a Hungaricana-n a legtöbb fotót, sőt immáron a Fortepan adatbázisát is megelőzi (131.388 fotó).

A digitalizálás tervezésekor arra törekszünk, hogy az elkészült digitális állományok online kutathatóvá váljanak (a kutathatóságot, illetve annak formáját az adatvédelmi szabályok befolyásolják). A BFL célja, hogy az adatvédelmileg nem érintett digitalizált állományok a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon keresztül elérhetővé váljanak, s amennyiben az adott irategyüttes esetében ez releváns, a Budapest Időgép alkalmazáson keresztül is kereshetők legyenek.

¹⁰ Bővebben ld.: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/paaa/article/view/5899>

Fontos munkafolyamat a digitalizálást követő ellenőrzés, amelyet az állományvédelmi főosztály munkatársai (minőségi, technikai paraméterek), illetve az iratőrző főosztályok munkatársai (minőségi paraméterek, mappásítás) végeznek el. Az elmúlt években a koronavírus-járvány hatásaként kialakított otthoni munkavégzés (home office) keretében jelentős előrelépést tettünk a felhalmozódott digitalizált állományok ellenőrzése és végleges elhelyezése tekintetében. 2022-ben továbbra is kiemelt figyelmet fordítottunk erre a munkafolyamatra, amely mind használati, mind tárhelykapacitásbeli okokból fontos.

A digitalizálásra előkészített, a digitalizált, illetve a digitalizálást követően ellenőrzött iratanyagok felsorolását a 27–36. számú melléklet tartalmazza.

2.5.3. Mikrofilmzés

A hazai levéltárak közül éveken át egyedülálló módon folytatjuk az évtizedekkel ezelőtt megkezdett állományvédelmi célú mikrofilmzési programunkat. Ennek oka volt, hogy jelenlegi tudásunk szerint a digitalizálás a hosszú távú megőrzésben még nem váltja ki teljes mértékben az analóg megoldásokat. (Az újonnan elkészített mikrofilmeket csak negatívokon tároljuk, ezek archiválás előtt digitalizálásra kerülnek.) Sajnos az eszközpark elavulása, illetve a nyersanyagköltségek végletes megemelkedése miatt elképzelhető, hogy fel kell hagynunk a biztonsági mikrofilmek készítésével.

A mikrofilm állomány 2022-ben 74 tekerccsel bővült, (16 mm-es 70 tekercs, 35 mm-es 4 tekercs) ami 132.870 felvételt jelentett. A mikrofilmzésre előkészített és a mikrofilmezett iratanyagok felsorolását a 37–38. számú melléklet tartalmazza.

2.6. Digitális szolgáltatásaink fejlesztése

A BFL a Szolgáltató Levéltár stratégiai koncepció keretében már eddig is több, központi szakmai feladat megvalósítására kapott megbízást a kultúráért felelős minisztériumtól, ami jelzi a Levéltár országos szinten kiemelkedő szakmai koordinációs szerepét. Az egyik fő feladatunk a Magyar Levéltári Portál (www.archivportal.hu) működtetése és továbbfejlesztése, amely portál, mint online folyóirat a magyarországi levéltárakat és az azokban folyó munkát kívánja bemutatni, népszerűsíteni. Az MLP a Magyar Levéltárosok Egyesülete hírportáli funkcióit is biztosítja. 2022-ben a Magyar Levéltárosok Egyesülete koordinációjával, de a BFL hathatós közreműködésével megújult a portál, amelynek egyik jelentős új funkciója a Levéltári Kollégium Módszertani és Szabványügyi Állandó Bizottsága által összeállított levéltári fogalomtár.¹¹ A fogalomtár közzététele az 1970-es években kialakult (Ember Győző Levéltári terminológiai lexikonja 1982-ben jelent meg) levéltári fogalomrendszer megújításának egyik jelentős mérföldköve, melynek kimunkálásában a BFL munkatársai jelentős szerepet vállaltak.

Budapest Főváros Levéltára a hazai közgyűjteményi digitalizáció meghatározó intézménye. Levéltárunk 1998 óta folytatja tervszerűen digitalizálási programját, amelynek eredményeként a Levéltár ma több, mint 18 millió digitális felvétellel rendelkezik, melyből mintegy 2 millió az interneten is kutatható. (A felvételek nagyobb mértékű közzétételét a forráshiány és adatvédelmi okok magyarázzák, de kutatótermünkben hozzáférhetőek.)

A BFL szolgáltatásainak elérhetőségét honlapunk segíti, mely Drupal 7 tartalomkezelő rendszerrel készült el. 2023. novemberében lejár a Drupal 7 fejlesztő oldali támogatása, a honlap megújításán 2022-ben is dolgoztunk, de forráshiány miatt nem kerülhetett sor rá. Az elmúlt évben megtörtént tematikus honlapjaink motorikus megújítása (Drupal 8-ra történő fejlesztéssel), illetve az újonnan létrehozott tematikus honlapok adatokkal történő bővítése (Lajta Béla Virtuális Archívum), feltöltése (Kós Károly Virtuális Archívum). Utóbbit 2022. december 16-án, Kós Károly születésnapjához igazítva publikussá tettük (<https://kos.bparchiv.hu/>), míg a Lajta Archívum nyilvánosság számára történő bemutatása és elérhetővé tétele 2023-ra csúszik át.

¹¹ <https://fogalomtar.archivportal.hu/>

2.7. Elektronikus levéltári feladatok

Az E-levéltári és Informatikai Osztály feladata az intézmény szakmai munkájának háttértámogatása, azaz az egyre nagyobb és összetettebb informatikai eszközpark üzemeltetése mellett alapvető feladata az e-levéltári rendszer működtetésének támogatása. Informatikai feladat az elkészült segédleteknek és adatbázisoknak a formai ellenőrzése, egységesítése, a Levéltári Nyilvántartó Rendszerbe történő betöltésében való közreműködés.

Évek óta a kiemelt szakmai feladatok között szerepeltettük az e-iratátvételi mintaprojektek lebonyolítását. A kérdésről bővebben a kiemelt feladatok között ejtünk szót.

2021-ben új iktató és ügyiratkezelő szoftvert vezettünk be, a hazai elektronikus iratkezelésben egyre nagyobb szerepet betöltő Poszeidón alkalmazást. Az új szoftver alkalmas a digitális iratkezelés támogatására ezért 2022-ben kialakítottuk az elektronikus iratkezelés eljárásrendjét, módosítottuk a vonatkozó szabályzatokat és elkezdtük a munkafolyamat tesztelését. A BFL főosztályvezetői és helyetteseik személyre szóló, hivatali elektronikus aláírást kaptak, ezekre elsősorban akkor van szükség, amikor már elektronikusan aláírt dokumentumokat kell a BFL részéről is aláírni (pl. selejtezési jegyzőkönyvek), az ügyintézés során egyoldalúan kiadmányozandó leveleket a Poszeidon AVDH aláírásával lehet biztosítani. Az ügyfélszolgálat és a gyűjtőterületi ügyintézés elektronikus ügyiratkezelésre történő átállása 2023. január 1-jével kerül megvalósításra.

2.8. Tudományos tevékenység

A BFL munkatársai közül 80 fő (65%) tudományos munkakörben foglalkoztatott. Közülük 2022-re összesen 48 fő nyújtott be egyéni tudományos tervet, amelynek megvalósítására kiadványnapot vehettek igénybe. A tárgyévben megjelentetett publikációkat valamennyi munkatársnak kötelező a Magyar Tudományos Művek Tárába (m2.mtmt.hu) felrögzíteni. 2022-ben 45 tanulmány került rögzítésre a BFL munkatársai részéről, az ez évben készített, de még meg nem jelentett publikációkról, illetve a tárgyévben végzett kutatásokról minden érintett munkatárs egyéni tudományos jelentésben adott számot. Doktori (PhD) fokozattal jelenleg 22 fő rendelkezik az intézmény dolgozói közül. Ezzel a BFL nem csupán a levéltárak és a közgyűjtemények között, hanem a történettudománnyal foglalkozó intézetek között is kiemelkedő helyet foglal el. Az intézmény doktori fokozattal rendelkező munkatársai hivatalból tagjai a 2018-ban létrehozott Tudományos Tanácsnak, amely a BFL tudományos tevékenységével összefüggő stratégiai kérdések megvitatására, döntéselőkészítésre szolgál.

Az intézményi tudományos tevékenység fókuszában Budapest főváros történetének modern szemléletű feldolgozása áll. Ezt a célt szolgálja a BFL kiadványpolitikája (Budapest történetével foglalkozó történeszek vonatkozó tanulmányainak kötetbe rendezése; a BFL munkatársainak tollából született doktori disszertációk közzététele, valamint forráskiadványok megjelentetése), de ugyanerre mutat például az intézményben folyó adatbázis-építés is. A BFL mint tudományos műhely másik fontos szerepe, hogy összefogja a magyar és tágabb értelemben a közép-európai várostörténeti kutatásokat. Ezt a célt szolgálják a két évente megrendezésre kerülő várostörténeti konferenciák (a következő 2023-ban lesz), illetve az elsősorban ezek anyagából összeállított Urbs – Magyar Várostörténeti Évkönyv megjelentetése.

A BFL tudományos tevékenységét középtávon, 2024-ig a főváros egyesítésének 150. évfordulójára megjelentetendő Budapest történeti monográfia elkészítésére koncentrálja, amint az a kiemelt feladatok között már említésre került.

2.9. Közművelődés

A kutatószolgálat mellett a közművelődési, oktatási tevékenységünket érintette a legsúlyosabban a koronavírus-járvány. 2022-re azonban kialakultak azok a szabályozási és technikai keretek, amelyek lehetővé tették, hogy ha eltérő formában is, de a járványelőtti szinten éadjuk el a közönségünket. Sőt, ha

azok számát vesszük tekintetbe, akikhez eljutottunk és eljuthatunk, az online (valamely platformon megtartott, illetve YouTube-on közzétett) és vegyes (hagyományos módon megtartott, de élőben vagy felvételtől közvetített, közzétett) rendezvényeink szélesebb kört értek el, mint a korábban kizárólag hagyományos módon megszervezett alkalmak. Ezek a tapasztalatok jelentős mértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a járványhelyzet végeztével is friss kommunikációval közelítsünk az érdeklődők felé.

A fentieknek megfelelően a programjainkat a korábban megszokott számban és rendben terveztük. Itt csupán néhány jelentősebb programot szeretnénk kiemelni. A Párizsi Magyar Intézetben 2020 novemberében installált, de a járványhelyzet miatt meg nem nyitott, s így látogatatlanul lebontott, majd rövid ideig Charnes-ban kiállított Kós Károly életét és munkásságát bemutató *Károly Kós – l’architecte le plus hongrois du 20e siècle* című, az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karával közösen szervezett tárlatunk a brüsszeli Liszt intézetben a BANAD (Brussels Art Nouveau & Art Deco) fesztivál hivatalos programja keretében került bemutatásra 2022 márciusában.

2022 októberében zártuk a nagy sikerű *Bor – Mindenkor! Szőlőtermesztés, borkultúra Pest-Budán és Óbudán* című kiállításunkat, melyről igényes kiállításvezető is megjelent.¹² Novembertől az azóta elhunyt Chochol Károly fotóművész életművéből a művész közreműködésével *A budapesti rakpart – A főváros arcai c.* kiállításunk látogatható, melyet a *Vizuális várostörténet, A fényképek és a fényképezés szerepe a városi társadalom bemutatásában* című konferencia után nyitott meg [Budapest főpolgármestere](#).

Június 18-án a „Nyitott levéltárak” 2022. évi programsorozatának keretében nagy sikerrel lezajlott az [V. Levéltári Piknik](#), több hazai levéltár és határon túli levéltár részvételével.

A 2019 decemberében útjára indított *Levéltári Mozaikok* tudományos–ismeretterjesztő sorozatunk 2022-ben *Budapesti Levéltári Mozaikok* néven online folyóirattá alakult át, így tovább bővülő tartalommal érhetik el az érdeklődők. (<https://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/>)

2022-ben újraindítottuk a pár évvel korábban nagy népszerűségnek örvendő BFL+ programunkat, amelyen a levéltár munkatársai számolnak be előadások keretében kutatásaikról. rendezvényeinket a 39. számú melléklet tartalmazza.

A közművelődés részének (is) tekinthető a közösségi szolgálatos diákok fogadása. Esetükben nem a levéltárban végzendő munka az elsődleges – bár annak szerepe sem hanyagolható el –, hanem a levéltár belső életének testközelből történő megismerése. 2022-ben a tapasztalatok alapján 32 középiskolás diákot fogadtunk, akik 16 különböző iskolából érkeztek. Szakmai gyakornokokat fogadtunk a Kodolányi János Egyetemről, az ELTE-ről, a kolozsvári Babeş -Bolyai egyetemről, összesen 12 főt.

A BFL közreműködésével 2022-ben hat kötet és egy kiállítási vezető készült el, melyet a 40. számú melléklet részletez.

2.10. Marketing, kommunikáció

A BFL-ben évről évre elkészítjük az intézmény kommunikációs stratégiai tervét. Ebben meghatározzuk azokat az előre tervezhető eseményeket, évfordulókat, amelyekre a levéltár reagálni kíván egy-egy dokumentum bemutatásával, programok szervezésével, illetve kijelölésre kerülnek a kommunikáció csatornáit is. Ezek között hangsúlyos szerepet kap a közösségi média (facebook), illetve a rádióban és televízióban történő megjelenés. A közösségi média népszerű oldalain a BFL is megjelenik, így a Facebook-on, az Instagramon, a YouTube-on és legújabban már a TikTok-on is.

Több, a levéltárat bemutató és népszerűsítő kisfilm is készült 2022-ben (<https://www.youtube.com/@Bparchiv1>), a legutóbbi épp egy nyugdíjasoknak tartott foglalkozásról, „[Nem csak a húszéveseké a világ](#)” címmel.

2022-ben is több rádió- és televízió interjú készült munkatársainkkal.

¹² <https://bparchiv.hu/kiadvanyok/bor-mindenkor-szolomueves-borkultura-fovarosban-17-szazad-vegetol-napjainkig>

2.11. Levéltár-pedagógia, oktatási tevékenység

Budapest Főváros Levéltára, mint speciális tudás- és információtár hosszú évek óta vesz részt az alap- és középfokú oktatásban. Kreatív, interdiszciplinaritásra és társadalmi kérdésekre nyitott szakembereink számos érdekes és értékes programot nyújtanak az általános és középiskolás korú diákoknak. Ezek a foglalkozások segítséget adnak ahhoz, hogy a diákok ne csak megtanulják az iskolai ismeretanyagot, de be is fogadják azt, így a programokon részt vevő fiatalok nagyobb eséllyel igazodnak majd el a világ dolgaiban is, és jobban megtalálják helyüket a családban, közösségben és a társadalomban.

Levéltár-pedagógiai kínálatunk megtalálható a honlapunkon (<http://bparchiv.hu/statikus/leveltar-pedagogia>). 2020-ban életre hívtunk egy levéltár-pedagógiai munkacsoportot, amelynek feladata egyrészt a kínálatunk megújítása, másrészt a több szervezeti egységet is érintő feladatkör összefogása. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával 2022 tavaszán fejeztük be az Interaktív tártörténi című online levéltár-pedagógiai keretrendszerünk kidolgozását, amelyhez bármely levéltár saját anyagának beépítésével tud csatlakozni. A több foglalkozást (családtörténeti kutatás Neumann János példáján; Arany János Budapestje) tartalmazó levéltári virtuális „játék” a honlapunkon keresztül érhető el, ezzel is segítve a fiatalabb korosztály érdeklődésének felkeltését a levéltár és szolgáltatásai iránt (<https://bparchiv.hu/hirek/megjelent-az-interaktiv-tartorti-nevu-jatek>).

A fenntartó Fővárosi Önkormányzat 2021-ben vezette be az iskolán kívüli pedagógiai foglalkozások voucher alapú finanszírozását. A 2022-es év tavaszi félévében 230, az őszi félévben 253 diáknak tartottunk foglalkozást. 2022 tavaszi félévében zajlott az Állatkerttörténeti vetélkedő második és harmadik (döntő) fordulója. Egy alkalommal Újvidéken, egy magyar nyelven oktató iskola diákjainak tartottunk bemutató levéltárpedagógiai foglalkozást, a Vajdasági Levéltár meghívására.

Itt kell röviden szót ejtenünk az BFL-nek és munkatársainak a felsőoktatásban való részvételéről. A BFL képzőhelyként működik az ELTE BTK történelem BA levéltár szakirány, illetve levéltáros MA szakján, s mind elméleti órákon, mind gyakorlati képzésen fogadja a hallgatókat. Hét kollégánk vesz részt az egyetemi oktatásban, mégpedig az ELTE BTK levéltáros és múzeológus, az ELTE TáTK szociológus és a BME műemlékvédelmi szakmérnök képzésében oktatóként.

A BFL oktatási tevékenysége szélesebb a köz- és felsőoktatásban való részvételnél, szerepet vállalunk a szakmai továbbképzések szervezésében, lebonyolításában is. Az elmúlt évekhez hasonlóan immár 9. alkalommal megszerveztük a [Határon túli és egyházi levéltárosok](#) továbbképzését.

A 2021 folyamán kidolgozott és a kulturális miniszter által akkreditált továbbképzéseink közül két kurzust tartottunk meg: Nyitott levéltárak és Állományvédelem levéltárosoknak, utóbbit a nagy érdeklődésre tekintettel két alkalommal. Akkreditált online képzéseink folyamatosan elérhetőek interneten keresztül (www.e-learning.bparchiv.hu). Akkreditált képzéseinken 2022-ben összesen 62 fő szerzett tanúsítványt.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumától 2021-ben elnyert, de 2022-ben megvalósított támogatás segítségével szakmai munkatársaink kétharmada, összesen 87 fő számára biztosíthattuk a továbbképzés lehetőségét összesen 11 képzés keretében. A képzések között voltak külső felnőttképzők által meghirdetett képzések (például Budapesti Művelődési Központ Online marketing képzése; Ruander Oktatóközpont Wordpress tanfolyama), illetve voltak olyan képzések, amelyeket a BFL mint felnőttképző intézmény szervezett meg külsős előadók részvételével (ezek közül azok a képzések voltak a legsikeresebben, amelyeket munkatársaink javaslatára indítottunk, mint például a német iratolvasás, fotóismereti kurzus, adatvizualizáció). A mindösszesen 4,7 millió forint támogatás felhasználásával sok kollégánk szakmai ismereteit, készségeit, kompetenciáit tudtuk javítani.

2.12. Együttműködések, nemzetközi kapcsolatok

A nemzetközi kapcsolatok terén a koronavírus-járvány gyökeres, bár reméljük, csupán időleges változásokat hozott. A személyes kapcsolattartás gyakorlati ellehetetlenülése a 2020-at megelőző évekhez képest a korábbi intenzív kapcsolatok visszaesésével járt.

A technológia adta lehetőségeket azonban igyekszünk kihasználni (pl. online kapcsolattartás, nemzetközi konferenciákon való online részvétel). 2022-ben a Visegrad Found által támogatott állományvédelmi projekt volt a legjelentősebb nemzetközi szerepvállalásunk, melynek eredményeiről már szoltunk.

A több, mint 150 közép-európai levéltárat és tudományos szervezetet tömörítő bécsi székhelyű ICARUS (International Center for Archival Researches) elnökségében intézményünket Kenyeres István képviseli.

Az EU Creative Europe keretprogramja keretében a Stockholmi és a Koppenhágai Városi Levéltárral közös pályázatot nyertünk „City Memories: visualizing change in three European capitals” címmel, amely elsősorban a digitalizált építészeti tervek levéltári kezelése, közzététele és hasznosítása terén kívánja innovatív módszerek fejlesztését és az ezzel kapcsolatos tapasztalatok megosztását segíteni. A pályázat megvalósításának ideje: 2023. március – 2024. november.

3. Budapest Főváros Levéltára 2022. évi munkaterve végrehajtásának keretei

3.1. Költségvetés

A BFL költségvetése – köszönhetően a fenntartó támogatásának – évek óta stabilnak mondható. A 2022. évre a fenntartó által jóváhagyott költségvetés főösszege 1 215 658 eFt, módosításokkal 1 549 977 eFt. Ebből a fenntartói támogatás 1 101 557 eFt, amelyből működési jellegű 1 101 557 eFt, felhalmozási jellegű 51 872 eFt. Előző évi maradvány alaptevékenységre 90.672 eFt, vállalkozási tevékenységre 2 174 eFt. Államháztartáson belülről kapott támogatás 47 457 eFt és a bérfejlesztés (EMMI) támogatása 140 005 eFt, összesen 187 462 eFt.

2022. évben kifizetett közmű díjak nettó értékei: villamos energia 38 726 eFt, gáz 10 908 eFt, víz 527 eFt, csatornadíj 859 eFt.

A 2022-ben elvégzett kiemelt beruházásokat és felújításokat a 3.3. pontban részletezzük.

A BFL 2022. évi kiegyensúlyozott gazdálkodását még kevésbé veszélyeztette az energiaárak elszabadulása. 2022. évre vonatkozóan érvényes és a kereskedő által is megerősített szolgáltatási szerződésekkel rendelkezünk mind a villamosenergia (2022. december 31-ig), mind a gázszolgáltatás (2022. október 1-ig) tekintetében. A komoly költségnövekedések ezen a téren 2023-ra várhatóak.

3.2. A BFL humán erőforrás ellátottsága, szervezeti kérdések

3.2.1. Személyi ellátottság

A BFL jelenleg engedélyezett létszáma 123 fő, a 2017-től kezdődő mindösszesen 8 fős létszámbővítés eredményeképpen. A létszám folyamatos bővítése nagy segítséget jelent az intézmény egyre növekvő feladatellátásának javításához. A pozitív változások ellenére létszámunk még mindig 13 fővel (10%) kevesebb, mint 2010-ben volt, miközben feladataink minden szakmai területen növekedtek az elmúlt évtizedben. Ezek részletezésétől itt eltekintünk, mivel az adott területről írottaknál ez jól követhető.

Az épület takarítását és a vagyonvédelmet a BFL szerződés keretében, külső vállalkozóval biztosítja.

3.2.2. Munkaszervezés

A BFL munkaszervezésében 2019-ben a tudományos–szakmai főigazgatói poszt életre hívása jelentett változást (2019. október 1-jével került a pozíció betöltésre). Ezzel a középtávú stratégiai fejlesztési terv egyik lényeges célkitűzése valósult meg. A jogállásváltozáshoz kapcsolódóan sor került a BFL Szervezeti és Működési Szabályzatának teljes körű felülvizsgálatára. Szervezeti változásra 2022-ben nem került sor.

A belső szabályozási környezet felülvizsgálata folyamatosan történik részben a jogszabályi változásokra (pl. a Levéltári törvény módosítására) reflektálva, részben az intézményi működést vizsgáló külső (pl. az Állami Számvevőszék által tartott) és belső vizsgálatok megállapításainak megfelelően.

A Poszeidón iratkezelő rendszer segítségével megkezdjük az elektronikus ügyintézésre történő átállást, mely 2023-ban realizálódik. Sikerült bevezetnünk az ügyintézői AVDH-aláírást, év végére elkészültek a személyes aláírói tanúsítványok, az ügyfélszolgálati ügyek immár közel teljeskörűen elektronikusan is megtalálhatóak a Poszeidónban. Az év végén sor került a vezetői személyes aláírások átvételére. A változtatásokhoz a szabályozási környezetet is hozzá alakítottuk.

3.2.3. Munkatársaink intézményen kívüli szakmai szerepvállalása

Intézményünk elismertségét jelzi, hogy vezetői közül többen is szerepet kapnak országos szakmai testületek, egyesületek munkájában, irányításában. Kenyeres István főigazgató a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke, Haraszi Viktor főigazgató-helyettes a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa alelnöke, s kiemелendő, hogy jelenleg hárman, Kenyeres István és Haraszi Viktor mellett Hermann István főigazgató-helyettes is tagja az ágazati irányításért felelős miniszter mellett működő tanácsadó testületnek, a Levéltári Kollégiumnak. Kenyeres István 2021-től az NKA Könyvtári és levéltári kollégiumának vezetője. Sipos András és Jakab Réka levéltári szakfelügyelőként tevékenykednek. A Levéltári Kollégium állandó állományvédelmi munkacsoportja a BFL munkatársainak közreműködésével készítette a levéltári tömeges savtalanítás és a levéltári iratok fertőtlenítéséről szóló szakmai összegzést. A levéltári fertőtlenítés megoldatlan terület, ami súlyos gondokat okoz. Ezenkívül több munkatársunk levéltári, történettudományi, kulturális szakmai szervezetek vezetésében, folyóiratok szerkesztőségében öregbítı intézményünk hírnevét.

3.3. Épületüzemeltetés, infrastrukturális háttér – kiemelt fejlesztések

A BFL 2004-ben költözött jelenlegi modern, a szakmai igényeket kielégítő épületébe, amely a Fővárosi Önkormányzat zöldmezős beruházásában készült el. A költözést követően mind az épület őrzés-védelme/portaszolgálat, mind takarítása külső vállalkozóval kötött szerződés keretében történik. Ugyancsak külső vállalkozók szerződés alapján végzik az egyes gépészeti elemek (liftek, fűtésrendszer stb.) karbantartását. Saját műszaki osztályunk a kisebb karbantartási feladatok és felújításokat végzi. A közbeszerzési kötelezettség miatt komoly ütemezési feladatot jelent az épületüzemeltetés folyamatos, zökkenőmentes biztosítása.

Az eltelt másfél évtized alatt az épületben mind szerkezeti, mind gépészeti problémák a felszínre kerültek. Az épület állapotát felújítási céltámogatásokkal és saját források felhasználásával folyamatosan igyekszünk megfelelő szinten tartani.

A BFL épületének kivitelezésekor a főfalak melletti légréseket takaró úgynevezett vendégfalak raktárakban található falszakaszainál a falazás nem megfelelő elvégzése miatt téglatorések, repedések keletkeztek. A legkritikusabb részek kijavítása 2012-ben megtörtént, ahol azonban a javítás forráshiány miatt elmaradt, a repedések állapota jelentősen rosszabbodott. Az állandó vakolathullás, a szálló por az őrzött iratanyagra is károsító hatással van.

A BFL épületének tervezésekor a levéltári raktárakat úgy tervezték meg, hogy a kivitelezéskor rögzített állványzattal szerelt raktárak mind statikailag, mind műszakilag alkalmasak legyenek mobilpolcrendszer fogadására. Az átadáskor mindösszesen 42 714 polcfolyóméternyi tárolókapacitással rendelkezett az intézmény (ebből 36 655 polcfolyóméter fix állványzaton állt rendelkezésre). A szabad kapacitás csökkenésével párhuzamosan a BFL előbb önerőből, majd fenntartói támogatással elindította raktármobilizálási projektjét. Jelenleg a Fővárosi Önkormányzat döntése értelmében a raktármobilizálási program fedezete 2023-ig biztosított, így 2022. évben is munkatervi feladatként tervezhettük egy raktárnyi kapacitás átépítését, 22 millió forintból 719 polcfolyóméternyi, azaz mintegy 863 iratfolyóméternyi kapacitásbővítés történhetett. Sajnos az áremelkedések hatását jelzi, hogy ugyanazén összegből 2020-ban még 970 pfm-nyi új mobil állvány volt beszerezhető! A raktárak mobil állványzatúvá alakítása nem csupán műszaki feladatot, hanem szakmai feladatokat is generál (iratanyag kiürítése, majd ismételt mintaállványozása).

A BFL kielégítő informatikai infrastruktúrával rendelkezik, köszönhetően a folyamatos fejlesztéseknek. Szükséges azonban a folyamatosan avuló személyi számítógépek folyamatos cseréje. A BFL közel 200 munkaállomást üzemeltet beleszámítva ebbe a szervereket is. Különösen megterhelő volt a 2020-tól fejlesztői támogatásban nem részesülő windows7 operációs rendszerről való átállás a windows10 operációs rendszerre. Ugyancsak a munkatársak használatában lévő PC-k folyamatos cseréje szükséges ahhoz, hogy a BFL hasznosítani tudja az E-levéltári fejlesztés, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár keretein belül folyamatban lévő „Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése” KÖFOP projekt eredményeit (a levéltári nyilvántartórendszer (LNyR), a scopeArchiv új verziójának biztonságos üzemeltetése; hivatali kapun keresztül történő megkeresések szerepének növekedése; e-Papír szolgáltatáshoz való kapcsolódás stb.).

Az éves szinten összesen 2,5 millió hagyományos iratról és mikrofilmkockáról készített digitális másolat hatékony feldolgozásához szükséges a géppark szinten tartása. A levéltár PC állomány nagy része, mintegy 72 asztali számítógép az elektronikus levéltár megvalósítása során, 2013-ban került beszerzésre, beszerzésük az akkori igényeknek megfelelő eszközök voltak, mára mind életkoruk, mind a megváltozott igények miatt elavultaknak tekinthetők. A Windows 10 operációs rendszer magasabb hardver igényvel bír, így a 10 éves gépekre már nem ajánlott telepíteni. Az Office csomagok esetében is hasonló a helyzet, a gépek többségén a beszerzési, 2013-as verzió fut, 23 gépen a 2016-os verzió, és 49 gépünkön vannak a legújabb, 2019-es és 2021-es verziók telepítve.

A régi mailszerverünk mind hardveres, mind szoftveres tekintetben elavulttá vált, emiatt, és a blade rendszer kivezetése céljából volt fontos a levelezés áthelyezése a jelenlegi blade-storage rendszerből a Microsoft felhőalapú rendszerébe. Az átállással és az új VPN- és proxy-szerverekkel, továbbá a tűzfal átvételével egyrészt kiváltottunk egy külső vállalkozói szerződést, teljes egészében átvállalva az ő feladataikat, másrészt leállíthattuk a blade-en futó szervereket, mindezzel komoly megtakarítást eredményezve.

A szerverterem kültéri klímája elavult, állandó működési gondokkal küzdünk. Ez a klímaberendezés életkorával magyarázható, illetve azzal, hogy a hiba nem javítható, mivel cserealkatrész nincs hozzá. A csere mintegy 10 millió forintos, előre nem tervezhető összege 2022-ben nem állt rendelkezésre, de 2023-ban a megoldás tovább nem halasztható.

Az épület energetikai korszerűsítését elősegítő KEHOP projektet¹³ a főváros koordinálja. A BFL esetében a tervezett napelemes fejlesztés az energiahatékonyság érdekében teendő nagy előrelépés, amely reményeink szerint – főképp a napelemes rendszer telepítése eredményeként – villamos-energia költségeink csökkentésével járhat. A klímagépészeti-berendezések cseréje pedig az említett célon túl az előregedett berendezések üzembiztos készülékekkel történő kiváltását biztosítja. A projekt kivitelezése

¹³ KEHOP-5.2.2-16-2017-00116 sz. Fővárosi Önkormányzat és Intézményei épületeinek energetikai korszerűsítése pályázat megvalósítása

2022-ben megkezdődött. Év végére a rendszer (raktári és komfort klíma berendezések cseréje, légkezelők cseréje, kazánok cseréje és a napelemek telepítése) telepítése megtörtént, a próbaüzemek és az épületfelügyeleti vezérlés kiépítése maradt 2023-ra.

Saját forrásból energiahatékonysági projektet is terveztünk: az épületben a leginkább energiaigényes helyeken 446 fénycsővet és 127 db mennyezeti lámpatestet energiatakarékos LED fénycsőre ill. égőre cseréltünk ki, számításaink szerint a beszerzés 1,5 év alatt megtérül.

Az elmúlt években felújításra került a külső nyílászárók mintegy 30%-a. A toronyablakok felújításából visszamaradt 6 millió forintnyi összeget a „B” épületszárny nyílászáróinak felújítására fordítottuk. A 82 db ablak és 22 db erkélyajtó felújításának tényleges kivitelezése 2022-ben megtörtént.

3.4. Pályázati források bevonása

Szakmai feladataink hatékonyabb ellátása érdekében törekszünk külső pályázati források bevonására. A Nemzeti Kulturális Alap által kiírt pályázatokon folyamatosan részt vettünk, elsősorban szakmai rendezvényeink és kiadványaink megvalósítására, az állományvédelmi műhely támogatására. Sajnos az NKA forrásai egyre inkább beszűkülnek, más, hasonló nagyságú pályázati lehetőség egyelőre nem létezik. Adatbázisépítési, digitalizálási projektek kapcsán továbbra is számíthattunk a Magyar Országos Közjegyzői Kamara támogatására.

Meg kell említenünk az Emberi Erőforrások Minisztériumának 2020 óta növekvő mértékű támogatását általában a levéltáros szakma és azon belül a BFL irányába. Az elmúlt évekhez hasonlóan 2022-re vonatkozóan savtalanításra, általunk megválasztott szakmai továbbképzési programok támogatására, munkatársaink továbbképzésére kaptunk támogatást a minisztériumtól.

Fontos volt a Főváros döntése a Budapest150 projekt megindításáról és annak BFL oldalon 2022-ben szükséges forrásának biztosítása (közel 19 millió forint), amely biztosította a 2023-as emlékévre tervezett nagyobb projektelemek (monográfia, Budapest Időgép fejlesztése) megvalósításának megkezdését.

A fentiekén kívül igyekszünk minden pályázati és támogatási lehetőséget kihasználni annak érdekében, hogy minél szélesebb körben megismertethessük a BFL által őrzött iratanyagot és az intézményben folyó értékörző és értékteremtő munkát.

4. Mellékletek

1–5. melléklet: Ellenőrzött szervek, jóváhagyott iratkezelési szabályzatok és selejtezési jegyzőkönyvek

6–7. melléklet: Gyarapított iratok

8–16. melléklet: Rendezésre és selejtezésre, raktárrendezésre került iratok

17–21. melléklet: Segédletezésre került iratok

22–26. melléklet: Restaurálásra előkészített, illetve restaurált iratok

27–36. melléklet: Digitalizálásra előkészített, digitalizált, illetve digitalizálást követően ellenőrzött iratok

37–38. melléklet: Mikrofilmezésre előkészített és mikrofilmezett iratok

39. melléklet: A BFL 2022. évi rendezvényei

40. melléklet: A BFL 2022-ben megjelent kiadványai

Budapest, 2023. február 9.

Dr. Kenyeres István
főigazgató